

VIÐMERKING

Hummaravinir !

Jóhan Mortensen

Várharra hevur ikki verið kargur við øllum sínum gávum til okkum føroyingar. Ein av hesum gávum er okkara hummari (*Nephros norvegicus*) sum

uttan iva er millum heimsins bestu, tá um smakk og góðsku ræðu. Hálovaður av okkum, sum unnast at fáa hendir á honum, og so øllum útlendingum, sum koma hendavegin og sum sleppa at royna hann. Hummarin hevur verið borðreiddur og marknaðarførdur gjøgnum árin av m.a. Meinhardi Jensen, sála, Birgir Enni, Marna Simonsen, Gutta Winther, Solea, Poul Rustin, KOKS og fleiri við teimum, og er hann sera týðandi partur av okkara gastronomiska samleika.

Áður var tað ein ávis roynd við troli, men í dag er bert loyvt at veiða við rúsum, og eru tað umleið 50 loyvir. Fyrr varð friðað fyri veiðu í summarhálvuni, nú verður roynt

alt árið. Veiðan liggur um 70-80 tons árliga.

Skilamaðurin Knút Nólsøe, sáli, var millum teir fyrstu, sum í størri mun í 1970-unum byrjaði at fáast við og kunna um hetta okkara tilfangi. Eisini royndi hann at seta stóran hummara (*Homarus*

gammarus) út, sum hann fekk úr Hetlandi. Men royndin eydnaðist ikki, allarhelst av tí at sjógvur okkara tá var ov kaldur. Nú er munandi lýggjari og er onki at ivast í, at stóri hummarin hevur livilíkindir á okkara leiðum.

Størsta hóttanin móti hummara-

stovninum og øllum skeljadjórum í dag er ótálmaða alingin og øll tann dálkingin og ilttrotið, sum stendst av henni og av øllum lúsaeitrinum, sum verður nýtt og spakuliga forkemur øllum skeljaverum. Føroyar verða fátakari tá hummara-stovnurin er týndur.

Skilamaðurin Knút Nólsøe, sáli, var millum teir fyrstu, sum í størri mun í 1970-unum byrjaði at fáast við og kunna um hetta okkara tilfangi

Gleðiligt er kortini, at øll, sum dáma hummara, nú hava høvi at royna eitt spennandi kvøld á matstovuni Barbaru fríggjakvøldið 8. apríl, tá hummari burturav er á skránni.

Skerjingin av stavraðnum er í stríð við lógina fyri Málráðið og útihýsir 6.023 nøvnum við C

Regin Eikhólm

Málfelagið

Hóast vit her á klettunum altíð hava snakkað føroyskt, hava skrivað mál í 170 ár og eitt Málráð

í 3 ár, so røktist tó enn onki fyri at móðurmálið verður legaliserað og skrásett sum eitt funktionelt samskiptismál.

Ulla Clausén, “Nyord i färöiskan”

Man kann spyrja seg sjálv: Hvat bagir føroyskum málpolitikki? Eitt eintýðugt svar finst valla, men í doktorritgerðini hjá tí svenska málgranskaranum, Ulla Clausén, Lund, um “Nyord i färöiskan”, sum kom út í bók í 1978, gevur hon okkum eina ábending um, hvussu hon sær uppá tað málsliga sundurlyndið í føroynginum, við tað at hon býtur føroyingar upp í 4 málpolitiskar bólkur:

Flokkur 1. Puristar: Tey sum eru afturlítandi og taka støði í tí sum

var og sjálv-eksperimentandi menna sítt egna mál.

Flokkur 2. Nationalistar: Tey sum hjúkla um verandi mál uttan fremmanda ávirkan.

Flokkur 3. Pragmatikarar: Tey sum vilja eina meiri fría og funktionella tilgongd til málið sum samskiptismiðil uttan etymologiskar avmarkingar.

Flokkur 4. Internationalistar: Tey sum ongan áhuga hava fyri tí serføroyska, og ynskja at føroyskt skal vera opið fyri ávirkan uttaní frá.

Samanbera vit manningina í Málráðnum við Ullu Clausén'sa uppbýtið, so er niðurstøðan greið: 8 av teimum 11 limunum umboða flokk 1 og 2 og eru (smb. U.C.) national-puristar, bert 3 umboða flokk 3 og eru (smb. U.C.) pragmatikarar, meðan ongin umboðar flokk 4. Vit hava sostatt ein greiðan meiriluta av national-puristum í Málráðnum við afturlítandi málsligum sjónarringi, men tey umboða minni enn 30% av føroyingum (smb. 2 kanningar í 2014).

Tann national-puristiska atferðin kemur serliga til sjóndar í teirra

handfaring av stavraðnum, har tey skerja stavraðið við fimm úr móðurmáls-alfabetinum aktivum bókstavum nevnlaga: c, q, w, x og z.

C, Q, W, X og Z í fólkanøvnunum hjá Hagstovuni

Sambært Hagstovuni vóru í 2014 skrásett 48.653 fólk í Føroyum við 20.877 ymiskum nøvnum (1. og 2. navnið er ein eind og eftirnavnið er ein eind). Niðanfyrirstandandi visir hvussu ofta teir skerdur bókstavarnir c, q, w, x og z koma fyri í teimum skrásettu nøvnunum hjá Hagstovuni:

6.023 nøvn høvdu “c” í navninum, 51 høvdu “q” í navninum, 1082 høvdu “w” í navninum, 187 høvdu “x” í navninum og 1266 høvdu “z” í navninum.

Flest øll eru føroyingar sum bera hesi - mangan aldargomlu - nøvn og sum nú standa fyri eini mál-etniskari útreinsan. Henda - non dialog – imam atferð hjá meirilutanum í Málráðnum er kanska ein ávegis Sharia-mál-lóg, ið skal slóða fyri einum anakronistiskum føroyskum málkalifatíð?

Ólóglig skerjing av stavraðnum

Skerjingin av stavraðnum spennir ikki bert bein fyri aldargomlum fólkanøvnunum í Føroyum, men spennir eisini bein fyri allari menning av føroyskum yrkismáli ella fakmáli, og ger tað ómøguligt at fáa skrásett móðurmálið sum eitt funktionelt samskiptismál. Sum er kunnu vit ikki so frætt sum stava til okkara nýggjasta skúlamiðdepil: “Glasi Tórshavn College”, og tað er at bita høvdið av allari skomm!

Skerjingin av Móðurmáls-alfabetinum við c, q, w, x og z er beinleiðis í andsøgn við viðmerk-ingarnar til § 5 Stk. 4 í lógina fyri Málráðið. Har stendur millum annað: “at tað er umráðandi at hava eitt væl ment yrkismál, so at samsvar er millum málið, sum fólk í ávísari vinnu nýta, og so tey orð, sum eitt nú orðabøkur mæla fólk til at brúka.”

Umframt at national-purist-iski meirlutin í Málráðnum ynskir at beina fyri aldargomlu fólkanøvnunum í Føroyum, so forðar hann eisini fyri einum relevantum yrkismáli, og tað er beinleiðis í stríð

vil lógina – altso ólógligt.

Sambært Jógvan í Lon Jacobsen, professari í føroyskum máli, er stavraðið ikki ein málfrøðiligur spurningur, men talan er um eitt pedagogiskt og praktiskt amboð í tí dagliga, har hugsað verður um nyttuvirði heldur enn um ideologiskar sannføringar.

Trý ára eftirmeting av Málráðnum

Vón er tó fyri framman, tí í lógini fyri Málráðið stendur í §10 stk. 3.: “Landsstýrismaðurin skal eftir 3 árum leggja fyri Løgtingið frágreiðing um, hvørt lógin virkar eftir ætlan...”. Áttinda januar í ár vóru trý ár liðin síðani Málráðið bleiv sett, so nú bíða vit spent eftir “eftirmetingini” av Málráðnum, sum landsstýriskvinnan í mentamálum fer at leggja fyri Løgtingið. Vónandi hevur landsstýriskvinnan omanfyrirstandandi í huga, tá ið trý ára eftirmetingin av Málráðnum verður skrivað.